

Yttrande

SOU 2021:59

Dnr: S 2021/05439

Socialdepartementet

Stockholm 103 33

Remissvar gällande utredningen Vägen till ökad tillgänglighet – långsiktig strategisk och i samverkan, SOU 2021:59

Fysioterapeuterna tackar för möjligheten att lämna synpunkter på utredningen och inkommer här med synpunkter.

Fysioterapeuterna anser att det krävs ett omfattande arbete och ett helhetsgrepp från hälso- och sjukvården, där staten, regioner och vårdgivare arbetar tillsammans för att skapa den infrastruktur som krävs och de resurser som är nödvändiga för att det övergripande målet *En god hälsa och vård på lika villkor* ska bli verklighet. Fysioterapeuterna delar därför utredningens analys och uppfattning om att det behövs ett tydligare och mer långsiktigt strategiskt arbete för att öka medborgare/patienters tillgänglighet till Hälso- och sjukvård.

Vi delar också utredningens erfarenhet att de tidigare insatser som gjorts från statens sida för att minska vårdköer genom riktade statsbidrag, såsom exempelvis den s k ”kömiljarden”, inte gav önskad effekt, utan tvärtom i vissa fall medförde att kötiden ökade för de patientgrupper som inte omfattades av ersättningen, då regioner och vårdgivare i alltför hög omfattning anpassade sin produktion till gällande villkor för att erhålla ersättningen.

Fysioterapeuterna välkomnar därför att utredningen nu lyfter fram behovet av en mer långsiktig modell för att främja bättre tillgänglighet.

Fysioterapeuterna

Postadress **Box 3196, 103 63 Stockholm**

Besöksadress **Vasagatan 48**

Telefon **08-567 061 00**

E-post **kansli@fysioterapeuterna.se**

Webbadress **www.fysioterapeuterna.se**

Bankgiro **727-1877**

Vi är positiva till och tillstyrker flera av utredningens förslag. Vi kommer nedan att kommentera förslagen, men vill gärna inledningsvis ta chansen att ha ett något bredare perspektiv på frågan om tillgänglighet till Hälso- och sjukvård.

”En god hälsa och vård på lika villkor”,

Vi skulle till att börja med vilja lyfta fram och problematisera kring att vård- och behandlingsgarantier för ökad tillgänglighet ofta gäller första besök i primärvård, specialistklinik eller specifik behandlingsåtgärd såsom exempelvis kirurgi. Ett ensidigt fokus på specifika uppföljningsindikatorer såsom väntetid eller enskilda diagnoser riskerar medföra att de personer som har de största vårdbehoven inte får sitt vårdbehov tillgodosett, vilket strider mot Hälso- och Sjukvårdslagens skrivning om vård efter behov.

Detta synsätt riskerar att i hög omfattning konservera gamla arbetssätt och strukturer, vilket inte stöder ett personcentrerat förhållningssätt och omställningen till den nära vården.

Fysioterapeuterna saknar i utredningen en tydligare tillgänglighetsstrategi för de personer som har de största behoven av hälso- och sjukvård, personer med långvariga sjukdomstillstånd och funktionsnedsättningar. Fysioterapeuternas uppfattning är att rehabilitering samt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser, inte erbjuds patienter i den omfattning de har laglig rätt till, vilket var tydligt redan innan covidpandemin men har accentuerats under och efter pandemin.

Vi noterar därför tacksamt att utredningen skriver att uppföljningsmått och prestationskraven inom respektive område ska utvecklas för att ta mer hänsyn till aspekter som är särskilt relevanta för personer med kronisk sjukdom samt för att minska tröskeeffekter och risk för undanträngning inom väntelistan.

Patienter söker vård på grund av att de upplever begränsningar i sitt liv. Det kan vara i form av olika symtom, såsom smärta, funktionsnedsättningar, aktivitetsbegränsningar och delaktighetsinskränkning. En ökad kunskap och tillämpning av Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF, skulle kunna hjälpa hälso- och sjukvården att möta denna problematik. Inom ramen för ICF inryms också kontextuella faktorer som påverkar en individs situation. Exempel på sådant är osunda levnadsvanor (personliga faktorer) eller brister i arbetsmiljön (omgivningsfaktorer). Genom att kartlägga individens hälsotillstånd med stöd av ICF, finns goda möjligheter att identifiera de individer som har störst behov av snabba vårdinsatser. Inom den nationella kunskapsstyrningen i hälso- och sjukvården¹ har en generisk

¹<https://kunskapsstyrningvard.se/download/18.888036617b192361ee2306f/1628610121306/Vardforlopp-generisk-modell-rehabilitering.pdf>.

rehabiliteringsmodell tagits fram, där ICF används. Modellen är tänkt att kunna vara underlag för framtagande av olika vårdförlopp samt uppföljning av dessa via exempelvis klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ.

Att tillsammans med patienten planera vården utifrån patientens personliga preferenser gällande exempelvis tidpunkt för en operation eller val av viss vårdgivare, kan för vissa individer sannolikt vara viktigare än kortast möjliga väntan.

Regiongemensamt utvecklings- och förbättringsarbete

Fysioterapeuterna tycker att utredningens förslag om ett regiongemensamt utvecklings- och förbättringsarbete för att öka kapacitet och effektivitet i hälso- och sjukvården är ett bra förslag. Vi skulle också vilja se en satsning på utvecklings- och förbättringsarbete inom regionerna, då vi är övertygade om att nya arbetssätt, där *alla* professioner nyttjas på bästa sätt och där samverkan förbättras kan öka tillgänglighet och korta väntetider inom befintliga resurser. Ett väl fungerande team som arbetar tillsammans med patienten mot ett gemensamt mål där alla professioners olika kompetenser tillvaratas på bästa sätt har i forskning visat sig effektivt. Fysioterapeuterna vill här särskilt betona att teamen behöver innehålla de professioner som kan ge patienter bästa möjliga vård, vilket ibland kan innebära en utökning av kompetenser/professioner jämfört med nuläget. Samverkan över verksamhetsgränser och mellan professioner är en mycket viktig del för att möta framtidens behov. Teamet lyfts fram som en av lösningarna på samordnings- och resursbrister i delbetänkandet till utredningen God och nära vård (SOU 2018:39). Detta borde vara ett ständigt pågående förbättringsarbete i verksamheterna, men som tyvärr enligt vår uppfattning, i hög utsträckning saknas idag.

Samverkan mellan primärvård och specialiserad vård

Utredningen lyfter fram exempel på att när den specialiserade vården medverkar i primärvården bidrar detta till ett högt förtroende för primärvården och medför att tillgängligheten ökar och patientens ställning stärks.

Utredningen nämner även ett gott exempel på hur specialistläkare, genom videolänk direkt till ett patientmöte, kan konsultera och på så sätt ibland undvika en remiss till specialistmottagning, och på så sätt minska väntetid och använda resurser effektivt.

Liknande goda exempel kan man hitta på många ställen i landet där Fysioterapeuter under lång tid fungerat som första instans genom remissfrihet och direkt triagering vid t ex rörelse- och stödjeorganens sjukdomar inom såväl primär som specialiserad vård. Utökade arbetsuppgifter som att skriva röntgenremisser, underlag för sjukskrivning, vissa injektioner mm har även tillkommit.

Den digitala utvecklingen inom hälso- och sjukvården har kommit för att stanna och bör ses som en resurs för effektivt vårdnyttjande inom såväl specialiserad vård som i den nära vården.

En grupp som ofta möter patienter med långvarig ohälsa i primärvården är rehabiliteringskoordinatorer. De är ofta spindeln i nätet och samordnar såväl interna som externa insatser. För patienter med långvarig ohälsa är de många gånger ett oerhört viktigt stöd. I den nya lagen om koordineringsinsatser för sjukskrivna personer finns inget kompetenskrav på den som får utföra koordinerade insatser. De flesta som innehar denna roll har en vårdutbildning och i flertalet fall är rehabiliteringskoordinatören leg fysioterapeut eller leg arbetsterapeut. Då denna befattning är mycket viktig för många patienter anser Fysioterapeuterna att det borde införas kompetenskrav på denna befattning.

Fysioterapeuternas specialistordning

Fysioterapeuterna har för att möta Hälso- och sjukvårdens behov utvecklat en specialistordning som omfattar sexton specialiteter. Fysioterapeuternas specialistordning drivs och administreras idag av fack- och professionsförbundet Fysioterapeuterna. En statlig reglering av specialistordningen är nödvändig för att fler fysioterapeuter ska kunna vidareutbilda sig inom ramen för sin tjänst i likhet med läkarnas specialistutbildning. En statlig reglering är även nödvändig för att kunna styra antalet specialister efter behov och bidra till en kostnadseffektiv, kvalitativ, jämlik och patientsäker hälso- och sjukvård.

IT-infrastruktur

För att uppnå en bättre samverkan välkomnar Fysioterapeuterna att utredningen framhåller vikten av att det behövs en mer nationell IT infrastruktur inom vården så att alla vårdgivare som arbetar i team tillsammans med patienten kan dela information. Samverkan mellan olika huvudmän men även mellan olika professioner inom samma vårdnivå försvåras även av att olika journalsystem används. Detta leder till längre ledtider i vårdprocessen när det är patienten eller anhöriga som blir budbärare mellan vårdgivare och det innebär även en patientsäkerhetsrisk.

En annan viktig aspekt av en nationell IT-infrastruktur är en förbättrad möjlighet att följa upp patientdata, vilket även kan vara patientrapporterade data, ger bättre planeringsförutsättningar och prognoser för behov av Hälso- och sjukvård och kompetensförsörjning.

Effektivt resursutnyttjande och kortare väntetider genom information om patienters valmöjligheter

Fysioterapeuterna anser att utredningens förslag att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utreda förutsättningarna för att skapa ett nationellt vårdsöksystem är bra, men vi vill framhålla vikten av att förändrade arbetssätt och rutiner kring hur vårdpersonal remitterar och hänvisar patienter i behov av vård är en förutsättning för att detta ska ge avsedd effekt.

Nationellt samordnad hälso- och sjukvårdsrådgivning

Fysioterapeuterna välkomnar utredningens förslag att bredda sjukvårdsrådgivningens uppdrag mot mer förebyggande och hälsofrämjande insatser. Det är en förutsättning för att möta den framtida utmaningen för hälso- och sjukvården att det satsas mer resurser, såväl ekonomiska som kompetensmässiga, för att förebygga ohälsa och sjukdom.

Fysioterapeuterna ser att utvecklingsarbetet kring ”Första linjens digitala vård” med fler självservice-tjänster, som ett led i Vision e-hälsa, är ett viktigt led i att effektivisera hälso- och sjukvårdsrådgivningen och att ge invånarna bättre förutsättningar och möjligheter och stöd för egenvård.

Vi noterar att utredningen föreslår att rådgivningen även fortsättningsvis kommer vara möjlig via telefon. Vi vill dock påpeka att det är viktigt att en hälso- och sjukvårdsrådgivning, tidbokning mm inte enbart bygger på digitala tjänster. Pandemin och problemen med tidbokning till vaccination för personer som saknade förmåga att hantera de digitala lösningar som erbjöds, gjorde det mycket tydligt att det finns en stor grupp människor som av olika anledningar inte möjlighet till att hantera digitala verktyg. Det behöver därför finnas alternativ som fungerar för alla. Fysioterapeuterna anser att det utökade rådgivningsstödet baserat på Nationella riktlinjer och Nationellt kliniskt kunskapsstöd är ett bra förslag. Vi skulle dock önska att fysioterapeutisk kompetens i högre omfattning än i dag nyttjas för att förbättra rådgivningen för patienter inom vårt kompetensområde.

Tillgänglighetsöverenskommelsen ska innehålla flera delar

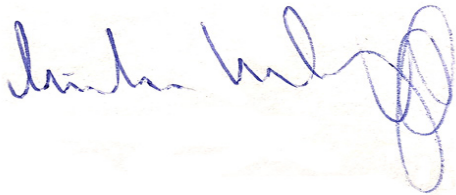
Fysioterapeuterna har redan tidigare i detta svar välkomnat utredningens förslag av vikten att i Tillgänglighetsöverenskommelsen inkludera fler indikatorer för tillgänglighet. Fysioterapeuterna anser att det är ett mycket bra förslag att överenskommelsen ska syfta till ett långsiktigt strategiskt utvecklings- /förbättringsarbete med stabila villkor över tid. Fysioterapeuterna håller med utredningen om att det kan bidra till att minska oönskade styreffekter om en incitamentsmodell införs som belönar långsiktigt förbättringsarbete i stället för kortsiktiga snabba lösningar.

Sammanfattningsvis anser Fysioterapeuterna:

- Att utredningen i för hög utsträckning fokuserar på kötid
- Att vi önskar ett än tydligare fokus på personer med långvariga sjukdomar och stora vårdbehov
- Att ta tillvara Hälso- och sjukvårdens alla professioner i högre utsträckning än idag

- Att större fokus borde ligga på ständigt förbättringsarbete av samverkan mellan vårdgivare och vårdnivåer
- Att vi ser en nationellt sammanhållen IT-infrastruktur som en förutsättning för att nå målet en God hälsa och vård på lika villkor

Med vänlig hälsning

Cecilia Winberg, Förbundsordförande Fysioterapeuterna